

ภาษาสำเ

ธีระพันธ์ เหลืองทองคำ

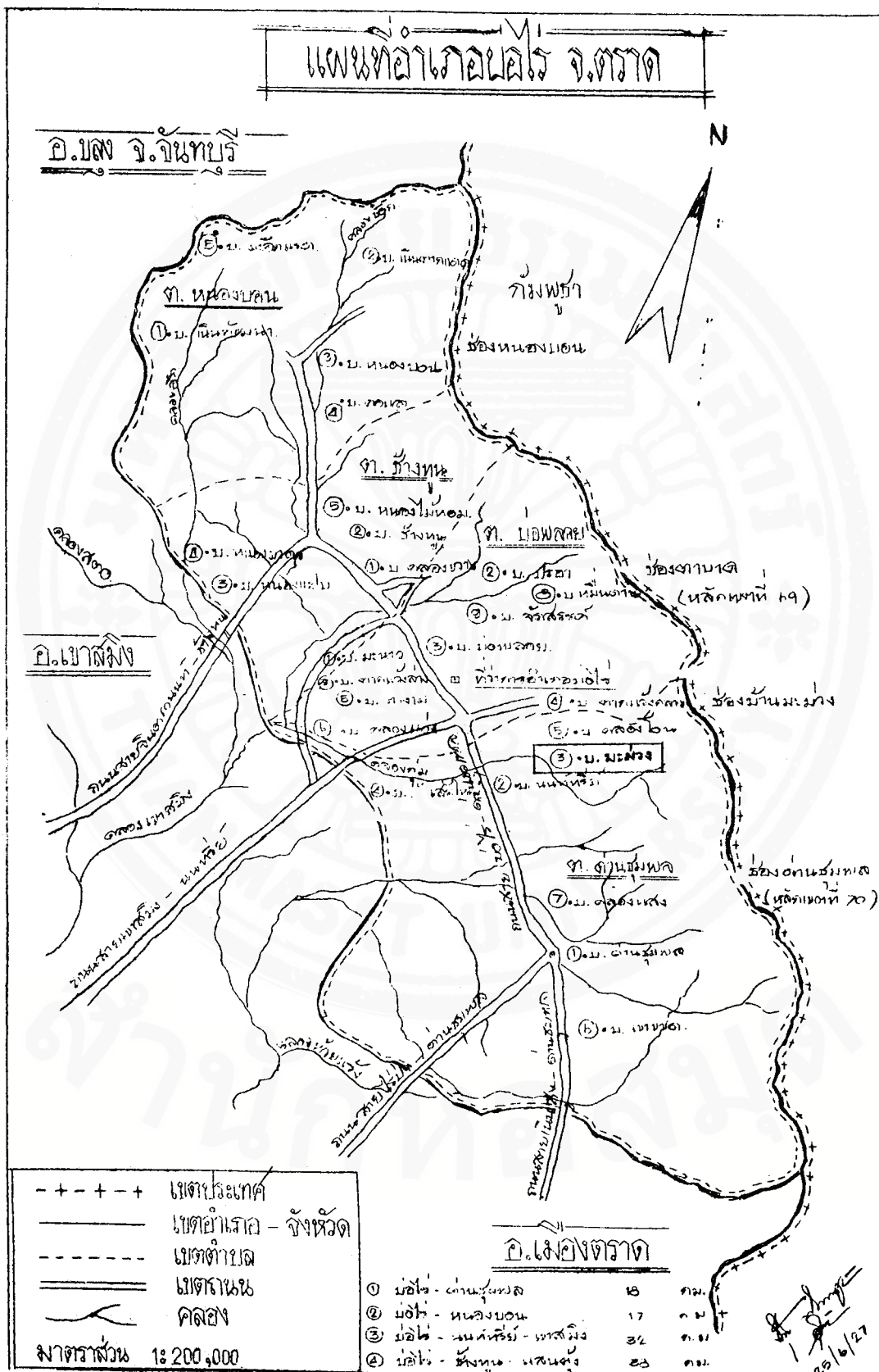
ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1. คำนำ

สำเเป็นภาษาในตระกูลมอญ-เขมร สาขาเบียร์อิก ภาษาสำเมีความสัมพันธ์ทางด้านเชื้อสายใกล้ชิดกับภาษาของซึ่งพูดกันในด้านลพหลวงและตำบลตะเคียนทอง อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี เท่าที่ผ่านมา ชาวฝรั่งเศสหลายคน อาทิ Baradat (1941, 1964), Brenques (1905), Gubler (n.d.), Martin (1974) ฯลฯ ได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับคนสำเและภาษาสำเที่พูดในบริเวณเขา “พนมกระวาน” ซึ่งอยู่ทางตะวันตกเฉียงใต้ของประเทศกัมพูชา

ในการสำรวจข้อมูลเพื่อทำแผนที่ภาษาชนกลุ่มน้อยในประเทศไทยเมื่อปี พ.ศ. 2520 (ดูแผนที่ภาษาในประเทศไทยและคู่มือของ เจริญ เกษีย และ ธีระพันธ์ เหลืองทองคำ) ไม่ปรากฏว่ามีภาษาสำเในประเทศไทย อีกหลายปีต่อมา ผู้เขียนและรองศาสตราจารย์ ดร.เจราด ดิฟลือธ ได้ค้นพบภาษาสำเโดยบังเอิญ คือ เมื่อวันที่ 2 เมษายน พ.ศ. 2527 คณะของเราได้เดินทางไปเก็บข้อมูลภาษาของที่บ้านด่านชุมพล อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด ตามปกติ ก่อนจะเข้าไปทำงานในท้องที่ เรามักจะเข้าพบนายอำเภอเพื่อรายงานตัว ขณะที่รอพบนายอำเภออยู่นั้น ได้มีผู้ใหญ่บ้านคนหนึ่งมาคุยกับเรา ผู้ใหญ่บ้านคนนั้นเล่าว่า ที่บ้านมะม่วง ตำบลด่านชุมพล (ดูแผนที่หน้า 117) มีคนพูดภาษาสำเ เพื่อพิสูจน์ว่าเป็นความจริงหรือไม่ เราจึงเดินทางไปที่บ้านมะม่วง จากการพูดคุยกับชาวบ้าน ได้ความว่า มีคนสำเอยู่ประมาณ 7 - 8 หลังคาเรือน แต่ส่วนใหญ่ไม่พูดภาษาสำเกันแล้ว นอกจากคนสูงอายุเพียงไม่กี่คนเท่านั้น เราโชคดีมากที่ได้พบกับคนสำเ 2 คน ที่ยังพอพูดภาษาสำเได้ คือ นายอ่อนกับนายยิ้ม และทั้ง 2 คน ยินดีเป็นผู้บอกภาษาให้เรา คณะของเรามีเวลาเก็บข้อมูลภาษาสำเเพียง 2 วัน (วันที่ 3 และ 4 เมษายน) เนื่องจากไม่ได้เตรียมการล่วงหน้า อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนหวังว่าคำอธิบายเกี่ยวกับระบบเสียงและศัพท์ภาษาสำเในบทความนี้ คงจะเป็นประโยชน์ต่อนักภาษาศาสตร์และผู้สนใจกลุ่มชนและภาษาในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ผู้เขียนเชื่อว่า ภาษาสำเจะสูญสิ้นไปในเวลาอีกไม่นาน เนื่องจากคนสำเนิยมพูดภาษาไทยมากกว่าภาษาดั้งเดิมของตนเอง เมื่อเวลานั้นมาถึง บทความนี้จะมีความสำคัญสำหรับนักภาษาศาสตร์เปรียบเทียบและเชิงประวัติที่ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับวิวัฒนาการของภาษาในตระกูลมอญ-เขมร

แผนที่แสดงที่ตั้งโดยสังเขปของบ้านมะม่วง ตำบลด่านชุมพล อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด

สัญลักษณ์ c ch และ r ใช้แทนเสียงกึ่งเสียดแทรก [tʃ] และ [tʃh] ตามลำดับ ส่วนหน่วยเสียง r มีลักษณะเป็นเสียงปลายลิ้น-ปุ่มเหงือกเปิด [ɹ] และเสียงลิ้นส่วนหลัง-เพดานอ่อนเปิด [ɻ] ซึ่งเกิดแบบแปรอิสระไม่ว่าจะอยู่ในตำแหน่งใดของพยางค์

ภาษาสำเนามีหน่วยเสียงสระทั้งหมด 20 หน่วยเสียง เป็นสระเดี่ยวเสียงสั้น 9 หน่วยเสียง สระเดี่ยวเสียงยาว 9 หน่วยเสียง และสระประสม 2 หน่วยเสียง ดังนี้

สระเสียงสั้น			สระเสียงยาว			สระประสม
i	ɪ	u	ii	ɪɪ	uu	io
e	ə	o	ee	əə	oo	uo
ɛ	a	ɔ	ɛɛ	aa	ɔɔ	

วรรณยุกต์มีทั้งสิ้น 4 หน่วยเสียง และแต่ละหน่วยเสียงมีเสียงวรรณยุกต์ย่อย ลักษณะทางสัทศาสตร์ของเสียงวรรณยุกต์ย่อยมีความสัมพันธ์กับความสั้นยาวของเสียงสระและพยัญชนะท้าย

- วรรณยุกต์ 1** เป็นเสียงกลาง-ระดับ ตกตอนท้ายเล็กน้อย [332] ในพยางค์เป็น และเป็นเสียงกลาง-ขึ้น [34] ในพยางค์ตายเสียงยาว วรรณยุกต์นี้ไม่เคยปรากฏในพยางค์ตายเสียงสั้น
- วรรณยุกต์ 2** เป็นเสียงกลางค่อนข้างสูง-ขึ้น-ตก [452] ในพยางค์เป็น และเป็นเสียงกลางค่อนข้างสูง-ตก [42] ในพยางค์ตายเสียงยาว และเป็นเสียงกลางค่อนข้างสูง-ขึ้น [45] ในพยางค์ตายเสียงสั้น ส่วนในพยางค์ที่ลงท้ายด้วย h จะเป็นเสียงวรรณยุกต์ [45] แปรอิสระกับเสียงวรรณยุกต์ [452]
- วรรณยุกต์ 3** เป็นเสียงกลางค่อนข้างต่ำ-ตก [21] ประกอบกับลักษณะน้ำเสียงต่ำหุ้ม (breathy voice) ในพยางค์เป็น และเป็นเสียงกลางค่อนข้างต่ำ-ตก [21] ในพยางค์ตายทั้งเสียงสั้นและเสียงยาว ส่วนในพยางค์ที่มี h เป็นเสียงพยัญชนะท้าย จะเป็นเสียง [21] เกิดแบบแปรอิสระกับ [12]
- วรรณยุกต์ 4** เป็นเสียงกลาง-ขึ้น-ตก [342] ในพยางค์เป็น เป็นที่น่าสังเกตว่าวรรณยุกต์นี้ไม่เคยปรากฏในพยางค์ตายและพยางค์ที่มีพยัญชนะท้ายเป็น h

3. ศัพท์ไทย-สำเน

ศัพท์ที่ปรากฏในตอนที่ 3 นี้ มีประมาณ 360 คำ ส่วนใหญ่เป็นศัพท์พื้นฐานที่ใช้อยู่ในชีวิตประจำวัน และมักจะเป็นคำพยางค์เดียว ที่เป็นคำ 2 พยางค์ มักจะเป็นคำผสมหรือคำผสมกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

2. ระบบเสียง

พยางค์ในภาษาสำราแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ พยางค์หลัก และพยางค์รอง พยางค์หลัก คือ พยางค์ที่ได้รับการลงเสียงหนักเสมอ อาจเป็นพยางค์ที่มีฐานะเท่ากับคำ (คำพยางค์เดียว) หรือพยางค์ที่สองของคำ 2 พยางค์ ส่วนพยางค์รอง คือ พยางค์ที่ไม่ได้รับการลงเสียงหนัก และมักจะเป็นพยางค์แรกของคำ 2 พยางค์ประเภทคำผสาน พยางค์หลักและพยางค์รอง มีโครงสร้างดังนี้

พยางค์หลัก	พยางค์รอง
C(C) V(V) (C)	CV(C)

เท่าที่พบจากข้อมูล พยางค์รองมี 16 ลักษณะ* ดังนี้

<u>CVC</u>			<u>CV</u>			
səm-	chəm-	kəm-	pə-	tə-	cə-	kə-
	cəŋ-	kəŋ-	thə-	chə-	khə-	
			mə-	rə-	lə-	sə-

หน่วยเสียงพยัญชนะที่ปรากฏในพยางค์หลักมีทั้งสิ้น 21 หน่วยเสียง ต่อไปนี้เป็นพยัญชนะต้นเดี่ยว พยัญชนะต้นควบกล้ำ และพยัญชนะท้ายในภาษาสำรา

พยัญชนะต้นเดี่ยว	พยัญชนะต้นควบกล้ำ	พยัญชนะท้าย
p t c k ?	p ph mɿ	p t c k
ph th ch kh	pɿ phɿ ŋɿ	m n ɲ ŋ
b d	tr thr mp	w r j h
m n ɲ ŋ	cr khr mph	
s h	kr khɿ nt	
w r j	kɿ sr ŋk	
ɿ		

*ในบทความนี้จะไม่ใส่เครื่องหมายแสดงเสียงวรรณยุกต์ของพยางค์รอง เพราะพยางค์รองมักจะมีระดับเสียงค่อนข้างต่ำไปทางกลาง-ระดับ ระดับเสียงและการขึ้นลงของเสียงอาจแตกต่างกันบ้างเล็กน้อย เนื่องจากอิทธิพลของวรรณยุกต์ในพยางค์หลักที่ตามมา อย่างไรก็ตาม ปรากฏการณ์นี้เป็นสิ่งที่ทำนายได้

ตัวอย่างคำผสม

klɔŋ ¹	mec ³	ข้าวเหนียว	khɪɪn ²	səmuək ³	ลูกเขย
ข้าวสุก	เหนียว		ลูก	เขย	
ʔur ¹	tak ²	กลอย	pəɭɪw ⁴	suk ²	มะอึก
มัน	ใหญ่		มะเขือ	ขน	

ตัวอย่างคำसान

khɪit ¹	หรี (ก.)	boh ²	กวาด (ก.)	rah ²	คราด (ก.)
khənɪit ²	หรี (น.)	kənoh ²	ไม้กวาด (น.)	rənah ²	คราด (น.)

การเรียงลำดับศัพท์ภาษาไทยได้ใช้พยัญชนะต้นเป็นหลัก โดยเริ่มจากอักษร ก ถึง ฮ ตามลำดับ ส่วนศัพท์ที่มีพยัญชนะต้นเหมือนกันได้จัดลำดับก่อนหลังตามเสียงสระดังนี้ -ะ -ั -็ -ะ -า -ิ -ี -ึ -ุ -ู -เ -ะ -เา -เาะ -เิ -เื -เืะ -เื -เืะ -แ -แะ -โ -โะ -ใ -ใ- ต่อไปนี้เป็นรายการคำศัพท์ไทย-สำรา

ก้ม	kuuj ¹	ก่อน	tuəj ²
กระจง	tɔŋ ³ ɲiəŋ ³	กะทะ	kətah ³
กระตัง	təwɔɔ ²	กัด	khat ²
กระตูก	kləuəŋ ¹	กึ่งกือ	koŋ ¹ wiək ²
กระเทียม	kətlim ³	กึ่งกำ	khuuɟ ²
กระรอก	phruək ¹	กิน	chaa ¹
กลาง	kəndaar ¹	กึ่ง	ŋkwɔŋ ¹
กล้วย	khəluəŋ ¹	แก้ง	ɬuh ²
กลอย	ʔur ¹ tak ²	แก้ว	kəsaaɟ ³
กวาง	cih ²	เกี้ยว	wɪh ³
กวาด (ก.)	boh ²	เกรียน	rətəh ³

เกลือ	luk ²	ข้าวสุก	ลวญ ¹
นก	kat ³	ข้าวเหนียว	คลวญ ¹ mec ³
นกข	siw ³	ขิง	khəjaa ²
นก (ผลไม้)	cwh ³	ขี้กลาก	khaar ²
นกข	penilr ⁴	ขี้โคล	ntwk ³
โกธ	cwt ²	ขี้เถ่า	poh ³
ไก่	liək ¹	เข่า (ส.น.)	nak ²
ไกล	sənaaj ⁴	เขา (สัตว์)	sruuc ¹
ขน (เม่น)	kliaŋ ¹	เขย	səmuək ³
ขนุน	khəner ¹	เขียง	crəŋ ⁴
ขม้น	ləmiət ³	เขี้ยว	wlit ³
เขมร	krom ¹	แขวน	pəjuur ¹
ขโมย	kuk ²	ไข	tun ¹
ขวา	tiw ¹	คน (น.)	kasum ¹
ขัน (น.)	pətwr ²	คน (ก.)	kuur ¹
ขัน (ก.)	twur ³	คม	kar ¹
ขา	pluu ³	ครก	təkhoo ²
ข่า	kətoo ¹	คราด (ก.)	rah ²
ข้างนอก	paa ¹ kaa ²	คราด (น.)	rənah ²
ขาว	pruh ³	เครือ (ล.น.)	kəntuəŋ ³ ~ ntuaŋ ³
ข้าวเจ้า	kləw ¹ krah ²	โคร	mil ¹
ข้าวดอก	pəthoh ²	คว้น	khəmah ²
ข้าวเปลือก	kənuet ³	ควาย	kəpaaw ¹
ข้าวสาร	rəkhoo ¹	คอ	kuək ¹
ข้าวสารปนกากข้าว	khoo ¹ khəmun ²	คาง	kəmaəŋ ⁴

ค้างคาว	muək ³	ชี	kuur ³
คำ	chup ²	เข้า	sak ²
เค็ม	that ²	ชัก (ผ้า)	book ¹
เกาะ (ให้หลอดออก)	koh ³	ซ้าย	tiəŋ ¹
เคียว	kəndiəw ¹	ขวา	sraap ¹
งอ	kun ²	ชีโครง	kluaŋ ¹ krah ²
งา (พืช)	ŋoo ¹	ชื่อ	tiɯw ³
งา (ช้าง)	pluək ³	คม	sruəŋ ¹
งู	pəstɿ ¹	ดอก	paəŋ ¹
งูเห่า	pəstɿ ¹ chiim ¹	ดอกไม้	paəŋ ¹ nih ²
งู	ŋkwə ³	คาว	pəsum ¹
งู	muh ³	คัง	wiɯr ³
จระเข้	kəpee ³	คับ (ไฟ)	phic ²
จอมปลวก	pənuəŋ ³	คำ	priim ¹ ~ seriim ¹
จึกจัน	saaŋ ² weɛ ³	ค้าย	pəraaŋ ¹
จิ้งเหลน	klaaw ²	คำ	can ¹
จีน	cin ¹	คิน	thee ²
จุด (ไฟ)	tuut ¹	คั้น	kəntrooŋ ²
เจ็ด	kənuur ¹	คิงลง	juut ¹
ชนะ	khənah ³	คิม	taar ²
ของ	rəswəŋ ¹	เค็ก	khəneew ²
ชนะ	jaəŋ ³	เคือก	puh ³
ข้าง	kənaaŋ ¹	เคือย (ไก่)	chənar ¹
ขายหมื่น	kəmləh ²	แดง	ŋar ¹

แดด	thuu ²	ถูก	tuən ³
ดก	kəlak ²	ไกล	pəcuər ¹
คค	phuum ²	ทราย	set ²
คัน (น.)	thiim ²	ท้องฟ้า	phlip ²
คัม	sud ²	ทะเล	təluh ³
คอก (น.)	mphiit ²	หาก	phliim ²
คอนเข้า	tuh ² suk ²	ทางน้ำไหล	cuər ¹
ค้อย (แมลง)	suuc ¹	ท่า	twə ³
คะขอ	mpək ²	ที่นั่น	tih ² tih ³
คะขาย	ruəŋ ³	ที่นี่	naan ⁴
คะใคร	təmuuc ¹	ที่ไหน	tih ³ nii ²
คะพาน้ำ	mphaa ¹	ตุล	tuur ³
คัวผู้	kluəŋ ³	ทอง	chuək ¹
คัวเมีย	khwn ²	ไทย	siəm ²
คา (อวัยวะ)	mat ³	ไทร	srii ³
คาก	chih ²	นก	chiim ²
คั	waj ³	นกเขา	chiim ² təkuur ²
คีน	sip ³	นกหัวขวาน	chiim ² kleh ²
แดง	ruər ⁴	นม	jək ³
แดน	thuur ²	น้อง	muut ¹
เดาไฟ	cangkraan ¹	น้องเขย	muut ¹ səmuək ³
ได้ถุน	kwp ²	นอน	thiək ¹
ถอด	tək ²	นา	sree ¹
ถ่านดิบ	khəjah ²	น้ำ	taak ¹
ถ่านสุก	ləŋeer ⁴	น้ำมัน	kip ²

น้ำลาย	taak ¹ suac ¹	ปี	num ³
น้ำ	puk ²	เป็น (ทำเป็น)	khah ²
เนื้อ	puam ²	แปด	ketii ¹
ใน	ree ²	เปียก	kuac ²
บ้าน (น้ำลาย)	chuh ²	เปลือก	sambwak ¹
บวม	haam ²	ไป	ciiw ¹
บันได	ketrueng ²	หม (น.)	suk ²
บ้าน	twng ¹	ผัก	mpwng ³
บิน	hwmr ²	ผักกูด	sənaap ²
บุก (พืช)	dar ¹	ผิวปาก	rəhuuc ¹
บุ้ง	tənw ²	ผี	khəmuuc ²
บุค	puh ²	ผีเสื้อ	pok ² liiw ³
ใบไม้	khlaa ² nih ²	ผึ้ง	pənaam ¹
ประ (แม่)	prah ²	ผู้หญิง	chəmkhwn ²
ปลวก	luup ⁴	เห็ด	har ¹
ปลา	miw ⁴	เหา (อาหาร)	puəh ²
ปลาช่อน	miw ⁴ pəsueŋ ¹	ฝน	kəmaa ²
ปลาคู	miw ⁴ rəliəŋ ³	ผักทอง	mələe ¹
ปลาหมอ	miw ⁴ kreŋ ³	ผืน	phoo ²
ปลาย	chuu ²	ผ้า (น.)	kəpaar ²
ปลิง	pir ²	ฝ้าย	ciip ¹
ปลิว	phlw ²	พ่น (น้ำ)	pruh ²
เปล	kənjuur ³	พระจันทร์	kaan ¹
ป่า	prii ³	พระอาทิตย์	thəni ²
ปาก	pəniim ⁴	หจ	məluu ¹

พ่อ	khuun ²	มือ	tii ¹
พุงนี้	paan ¹	เม่น	pəmaa ¹
พุงนี้เข้า	paan ³ sak ²	เม็ย	chənuw ²
พังพอน	chəmwah ³	แม่	min ¹
พัน (จำนวน)	pan ³	แมลง	khun ²
พัน (ก.)	par ³	แมลงเม่า	khun ² təlah ³
พี่	khlin ¹	แมลงวัน	ruəj ⁴
พี่เขย	khlin ¹ səmuək ³	แมลงสาบ	kiət ³
พูด	kəpaaj ⁴	ไม้	koh ²
ไหล	məlaaj ³	ไม้	nih ²
หัง	tənee ²	ไม้กวาด	kənoh ²
หัน (น.)	khuuj ¹	ไม้คาน	kənuək ²
ห้าร้อย	kwur ¹ lan ¹	ย่า	?uət ²
ห็น	?uh ²	ยาย	?ək ²
ไฟ	pliw ³	เย็น	chaan ² , diw ² , sec ²
มด	səmuuc ²	เยี่ยว	khluum ²
มดแดง	səmuuc ² kənsuu ²	แย้	tah ²
มะกอก	cow ³ kaar ¹	รด	ruh ³
มะเขือ	pəliw ⁴	ร่วง	rəbooj ¹
มะพร้าว	duuj ¹	ร้องไห้	jaam ³
มะรืนนี้	paan ³ mooj ¹	ร้องครวญคราง	jaam ³ kəsar ²
ม้า	seh ²	ร้อน (เช่น นก)	hoh ²
มี	?iin ¹	ร้อน	thuu ²
มีด	piit ¹	ร้อย (จำนวน)	chuu ¹
มีด	chənliit ²	ราก (น.)	rih ²

วาน (น.)	kuh ³	วั	truəj ¹
วัด (น.)	ləluəh ³	วัง	boor ¹
เรือ	raə ²	สงสาร	məraar ²
ไร่	din ¹	ส้ม	cow ³
เรา	ʔip ¹	สว่าง	saap ²
เรียก	khiiw ¹	สอง	paar ⁴
เรือ	tok ³	สะคือ	caəluun ²
ไร่	maar ²	สานทรก	sənaaw ² ~ tənaw ²
ลง	cuh ²	สาม (น.)	rəhi ²
ลง	khəjaar ²	สาม	phee ²
ลอก	duut ²	สิบ	raaj ¹
ละลาย	ləlaaj ⁴	-สิบ	see ²
ลำนํ้าเล็ก ๆ	kəntiəŋ ¹	สี่	phuun ²
สิง	waa ¹	สุก (ผลไม้)	pin ¹
สิ้น	saan ¹ muuc ³	เสร็จ	ruəc ³
สิ้น	kəntaak ²	เสา	sraŋ ³
ส้ม (ตา)	məlaak ¹	เสียง	tii ¹
ลูก	khiin ¹	เลื้อ	rənh ²
ลูกเขย	khiin ¹ səmuək ³	เลื้อ	ʔow ¹
ลูกไม้	phii ²	ไล่เดือน	luuj ⁴
เล็ก	kic ²	หก (จำนวน)	kətuəŋ ³
เล็บ	kəthrah ² ~ təkthrah ²	ทอง	phruh ³
เสียง	chiim ¹	ทอน	rəlee ¹
เลือด	haam ²	หนัก	ŋar ²
แล้ว (ว.)	həəj ²	หนัง	təloo ⁴

หน้า	naar ¹	หิน	themoo ²
หน้าไม้	senaa ¹	หู	paalaan ³
หนาม	kelaa ⁴	เหล็ก	lahuon ²
หนึ่ง	muuj ⁴	เท่า (ก.)	kiw ¹
หนี	tuu ³	เหล้า	kraan ³
หนู	khuon ²	เหี้ย (สัตว์)	saalaan ³
หม้อ	keh ²	เหี้ยม	khlaan ²
หมี	ci ³ suut ²	เหลือง	joh ³
หนู	srok ³	แหลม	luuj ⁴
หมู่บ้าน	sruk ²	แห้ง	jah ³
หลวง	saluh ²	แห้งขุด	poh ³
ลับ (ตา)	pic ³	ใหญ่	tak ²
หลาน	chuu ²	ใหม่	plaa ³
หัว	tuh ²	ใหม่ (ไฟไหม้)	chaaw ²
หวาน	naam ⁴	ใหม่ (เช่น อาหาร)	khəjak ²
หวาน	pruh ³	อก	kric ²
หริ (ก.)	khiit ¹	อย่า	maaj ¹
หริ (น.)	khəniit ²	อยาก	son ¹
หริ (ล.น.)	rəleh ³ ~ ɲleh ³	อย่างไร	jan ¹ pii ²
หอม	khuur ²	อร่อย	pee ³
ห้า	phram ¹	อึ้ง	tun ¹ khaaw ¹
หาง	phah ²	อาบ	huum ²
หาบ	kraak ¹	อัน	naac ¹
หาม	raan ³		

บรรณานุกรม

- Anonymous. "Vocabulaire chong de Muang Kratt." (Manuscript no. 212 of l'École Francaise d'Extrême-Orient.) Paris, n.d.
- Baradat, R. "Les samre ou pear, population primitive de l'ouest du Cambodge." *Bulletin de l'École Francaise d'Extrême-Orient* 41(1941): 1 - 150.
- Baradat, R. "Les dialectes des tribus sâmrê." Paris: L'École Francaise d'Extrême-Orient, 1964. (manuscript)
- Bastian, A. *Reise durch Kambodja nach Cochinchina*. Jena, 1868.
- Brenques, J. "Notes sur les populations de la région des montagnes des cardamomes." *Journal of the Siam Society* 2(1905): 19 - 47.
- Cabaton, A. "Dix dialectes indochinoises recueillis par Prosper Odend'hal." *Journal Asiatique* 10e série 5(1905): 265 - 344.
- Crawford, J. *Journal of an Embassy from the Governor-General of India to the Courts of Siam and Cochin China*. 2nd ed. London, 1830.
- Garnier, F. *Voyage d'exploration en Indo-Chine effectué pendant les années 1866, 1867, et 1868...* Paris, 1873, 1876.
- Gubler, J. "Liste de mots pears recueillis dans les Phnom Krevanh." n.p., n.d. (manuscript)
- Headley, R.K. "A Pearic Vocabulary." In *Mon-Khmer Studies* 6, pp. 69 - 149. Edited by Philip N. Jenner. Honolulu: University of Hawaii Press, 1977.
- Headley, R.K. "An English-Pearic Vocabulary." In *Mon-Khmer Studies* 7, pp. 61 - 94. Edited by Philip N. Jenner. Honolulu: University of Hawaii Press, 1978.
- Huffman, F.E. "The Phonology of Chong, a Mon-Khmer Language of Thailand." In *A Festschrift of André G. Haudricourt*. Edited by David Thomas and Suriya Ratanakul, 1985.
- Isarangura, N. "Vocabulary of Chawng Words Collected in Krat Province." *Journal of the Siam Society* 28. 2(1935): 173 - 186.
- Martin, M.A. "Esquisse phonologique du somree." *Asie du Sud-Est et Monde Insulinien* 5.1(1974): 97 - 106.
- Martin, M.A. "Remarques générales sur les dialecte pear." *Asie du Sud-Est et Monde Insulinien* 5.1(1974): 25 - 37.
- Martin, M.A. "Les dialectes pear dans leurs rapports avec les langues nationales." *Journal of the Siam Society* 63.2(1975): 86 - 95.
- Morizon, R. *Essai sur le dialecte des populations pears des Cardamomes*. Paris, 1936.
- Pavie, A. "Excursion dans le Cambodge et le Royaume de Siam, III." *Excursions et Reconnaissances*. 4(1881 - 1882): 99 - 146.
- Petit - Huguenin, P. "Vocab. por de fursat (Samre)." *Journal of the Siam Society* 2(1965): 23 - 30.
- Purtle, D. "Vocabulary of Chong Collected at Veal Kenh Kampot Province." n.p.: n.d. (manuscript)
- Theraphan L. Thongkum. "An Instrumental Study of Chong Registers." To appear in *Contributions to Mon-Hkmer Studies: Essays in Honour of Professor H.L. Shorto*. Edited by Jeremy Davidson. (in press)
- Webber, K.E. "Ethnographic Notes of the Chong Population in Chanthaburi Province South East Thailand." In *Thailand Research Project Diffusion of Innovation Coast Hinterland-Confinum Preliminary Report No. 7*, 1976.
- เกณี, เจอร์รี่. "ศัพท์ไทย-ชอง (Thai-Chong Vacabulary)." รายงานผลการสำรวจภาษาในภาคตะวันออก ศูนย์ภาษาและวัฒนธรรม ภาคตะวันออก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน, 1984. (ต้นฉบับ)
- สุรธา สุพรรณโพลย์. "ระบบเสียงภาษาของ หมู่บ้านตะเคียนทอง ตำบลตะเคียนทอง อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี (The Phonology of Chong Spoken in Ban Takhian Thong, Tambon Takhian Thong, Amphoe Makhham, Chantburi Province)." "วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 1982.